

ALGEMEEN BELGISCH VAKVERBOND
MIDDEN EN ZUID WEST-VLAANDEREN

Geen sociale pauze

Het A.B.V.U. eist:

- de kosteloze arbeidsledij
- 10 GEWAARBORGDE feestdagen per jaar
- DUBBEL vakantiegeld voor de DERDE week verlof
- KOSTELOOS VERVOER der werknemers naar de werkplaats
- 48.000 F pensioen vanaf 1966 met jaarlijkse aanpassingen
- 500 of 300 F VAKANTIEGELD voor gepensioneerden met uitbetaling vóór 1.5.1966
- VERHOGING der KINDERBIJSLAGEN met voorrang voor het eerste en tweede kind
- 1.000 F PER WEEK voor invaliden, werklozen, enz...

STEUNT het A.B.V.U. IN ZIJN AKTIE!

SLUIT AAN!

De zolders van het Textielhuis te Roeselare: een greep uit de West-Vlaamse syndicale archieven

Zeggen dat het Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV) een ingewikkelde structuur heeft, is als het intrappen van een open deur. Het zal er mij echter niet van weerhouden om dat toch te doen en wel omdat het perfecte voorbeeld van dit gezegde te vinden was in de archiefstorting met de weinig poëtische referentie S/1994/148. Deze archieven zijn in het bezit van Amsab-ISG gekomen in 1994. Eind 1993 fuseerde de toenmalige Textielarbeiderscentrale van België (TACB) met de Centrale der Kleding en Aanverwante Vakken van België (CKAVB) en met het Syndicaat der Belgische Diamantnijverheid (SBD) tot het ABVV Textiel, Kleding en Diamant. Een nieuwe centrale komt natuurlijk het best tot haar recht in een nieuw gebouw en dus werd het oude Textielhuis in de Ieperstraat vervuild voor een nieuw pand in de Zuidstraat in Roeselare. Het Textielhuis had er op dat moment al 33 dienstjaren opzitten en doorheen al die jaren had zich heel wat archief opgestapeld op de zolders. Het pand was al die tijd het hoofdkantoor geweest van de TACB-afdeling Roeselare (en later ook Oostende), maar het had daarnaast ook nog een aantal andere functies vervuld. Er was een kantoor voor sociaal dienstbetoon gevestigd en het diende als bijhuis voor bijna alle centrales, in feite was het Textielhuis het syndicaal dienstencentrum voor de regio Roeselare. Om het heterogene en schijnbaar willekeurige karakter van deze archiefschenking te verklaren, lijkt het mij aangewezen een kort historisch overzicht te geven van elk van de archiefvormers ervan. Daaruit zal blijken dat de ingewikkelde structuur volledig historisch gegroeid is en – ondanks haar complexiteit – logisch te verklaren.

Het TACB - gewest Roeselare-Oostende

Het archief van de TACB - afdeling Roeselare vormt de kern van deze schenking. Het Textielhuis in de Ieperstraat 13 werd in 1960 ingehuldigd als nieuwe hoofdzetel van de TACB - afdeling Roeselare. De vorige locatie was namelijk te krap geworden en voldeed niet meer aan de eisen. Dit was te wijten aan de groeiende ledentalen van de vakvereniging, maar ook aan de toenemende centralisatie binnen de TACB. In West-Vlaanderen was de textielnijverheid namelijk nogal geconcentreerd

Wervingsaffiche van ABVV - Midden- en Zuid-West-Vlaanderen, 1965

in een beperkt aantal steden, met name Roeselare, Ingelmunster, Kortrijk, Menen en Ieper. Buiten deze steden waren er wel textielbedrijven, maar die leverden niet genoeg leden om de oprichting van een aparte afdeling te rechtvaardigen. Eerst werden deze arbeiders vertegenwoordigd door de lokale secretaris van het ABVV, maar na verloop van tijd werden deze kleine afdelingen bij grotere gevoegd.

Pierre Deleu is de eerste naoorlogse secretaris van de TACB - afdeling Roeselare. In 1958 wordt hij vermoedelijk ook bevoegd voor Tielt en in 1960, met de opening van het nieuwe Textielhuis, wordt hij op het federaal congres van de TACB ook de afgevaardigde voor Ingelmunster, Brugge, Oostende, Diksmuide en Veurne, al is het niet duidelijk of hij ook secretaris is van deze afdelingen. Daarnaast zijn er nog afdelingen in Kortrijk, Menen-Wervik en Ieper. Wanneer hij in 1963 met pensioen gaat, wordt een nieuwe verdeling uitgedacht. De nieuwe secretaris Roger Leman, wordt baas over het afgeslankte gewest Roeselare. Zijn collega Arthur Bultynck wordt bevoegd voor het gewest Ingelmunster-Tielt en André Coene wordt de secretaris voor Brugge-Oostende-Veurne-Diksmuide. De verschillende afdelingen blijven wel een nauwe band behouden. Op de nationale congressen van de TACB van 1963, 1965 en 1968 worden ze bijvoorbeeld allemaal vertegenwoordigd door Arthur Bultynck. Verder worden een gewest Kortrijk-Menen(-Wervik-Ieper) en een gewest Waregem gecreëerd. Deze structuur blijft gehandhaafd tot eind 1979. In dat jaar gaat André Coene van Brugge-Oostende met pensioen. Aangezien deze afdeling niet erg groot is, wordt beslist om geen nieuwe secretaris aan te wijzen, maar om de afdeling te splitsen en te verdelen. Brugge wordt bij Ingelmunster gevoegd en Roger Leman verwerft Oostende (samen met Veurne en Diksmuide). In 1985 gaat Roger Leman na 22 jaar met pensioen. Hij wordt opgevolgd door zijn stiefzoon Tyno Parmentier, die het gewest Roeselare-Oostende leidt tot de fusie in 1993. De grootste en belangrijkste bedrijven waarin het TACB - gewest Roeselare-Oostende actief was, waren de firma's Dumont-Wyckhuysse en Louis De Poortere in Roeselare, Carpet Engineering/Carpet Yarns in Diksmuide, de Spinnerij van Veurne en Ostend Stores & Ropeworks in Oostende.

ATB De Natuurvrienden - provincie West-Vlaanderen

De Arbeiderstoeristenbond (ATB) werd opgericht om allerlei activiteiten te ontplooiën die de arbeiders moesten aansporen hun vrije tijd nuttig te gebruiken. In West-Vlaanderen werden de eerste afdelingen vermoedelijk opgericht in 1979. De kern van de beweging werd gevormd door de afdelingen Roeselare en Groot-Roeselare, die beide gesticht werden door Roger Leman, de toenmalige secretaris van de TACB (wat meteen verklaart waarom hun archieven in het Textielhuis werden bewaard). Verder werden er ook afdelingen opgericht in Brugge (onder andere Brugge-Centrum, Brugge-Sint-Kruis, Brugge-Sint-Michiels, Brugge-Kanteeltje en Brugge-Noord) en Torhout (Torhout en Wijnendaele). In 1980 werd er een bovenstructuur gecreëerd met als naam ATB De Natuurvrienden - provincie West-Vlaanderen. Die bovenstructuur, evenals de wildgroei aan lokale afdelingen, was vooral

een gevolg van de subsidievoorwaarden: een vereniging moest minstens twintig afdelingen hebben om van subsidies te kunnen genieten.

De invulling van de activiteiten die de ATB organiseerde was volledig vrij en hing dus vaak af van de interesses en het enthousiasme van het bestuur. Meer traditionele activiteiten waren onder andere kaartavonden, diavoorstellingen en filmavonden, (natuur)wandelingen of fietstochten. In West-Vlaanderen waren echter nogal wat leden geïnteresseerd in bergsport, zodat er ook reizen, cursussen en infoavonden werden ingericht met als thema's speleologie, alpinisme, rotsklimmen, langlaufen, skiën of kajakken. De ATB profileerde er zich dan ook regelmatig onder een andere naam, zoals ATB De Bergstijgers of ATB Sport- en Openluchtleven.

De CKA VB - afdeling Roeselare-Tielt-Ieper

De evolutie van de CKA VB volgt in West-Vlaanderen grotendeels hetzelfde stramien als dat van de TACB. Eerst ontstonden kleine afdelingen in de buurt van steden met veel kleding- of confectiebedrijven. Ook hier werden regio's met te weinig leden eerst vertegenwoordigd door een lokale secretaris van het ABVV. Later werden deze afdelingen samengevoegd tot grotere gewesten. Roeselare en Tielt waren kleine afdelingen en kwamen dus bij Ieper. Nochtans vormde ook deze gecombineerde afdeling geen grote entiteit. Getuige daarvan is secretaris Norbert Sagaert die de functie kon cumuleren met deze van secretaris van de BTB - afdeling Midden- en Zuid-West-Vlaanderen. De reden hiervan lag in het feit dat de kleding- en confectienijverheid weinig grote fabrieken had in deze regio. De twee grootste waren ongetwijfeld H.D. Lee of Belgium nv (Ieper branch) en Levi Strauss & Co Europe nv (die afdelingen had in Gits en Wervik). Het archief van deze centrale is zeer fragmentair. Dat is vermoedelijk een gevolg van het feit dat Roeselare slechts een bijhuis was. Meer gedetailleerde bronnen zijn hoogstwaarschijnlijk te vinden in Kortrijk, waar de hoofdzetel van het gewest Midden- en Zuid-West-Vlaanderen gevestigd was. Deze archieven werden echter nog niet overgedragen.

De BTB - afdeling Midden- en Zuid-West-Vlaanderen

In West-Vlaanderen ontstonden de kernen van de Belgische Transportarbeidersbond (BTB) rond de havens en de industriegebieden. De belangrijkste waren Zeebrugge, Nieuwpoort, Oostende, Kortrijk, Roeselare, Tielt, Ieper en Brugge. Ook hier merken we dat kleine afdelingen naar elkaar toegroeiden en versmolten. Zo ontstonden de gewesten Roeselare-Tielt-Ieper, Kortrijk, Oostende-Kust en Brugge-Oostkust. Later versmolten de gewesten Roeselare-Tielt-Ieper en Kortrijk verder tot de afdeling Midden- en Zuid-West-Vlaanderen. Tegenwoordig spreken we zelfs niet meer van gewesten, maar enkel nog van de BTB - provincie West-Vlaanderen. Niettegenstaande deze opeenvolgende fases van versmelting, is de BTB nog steeds de kleinste centrale in West-Vlaanderen en de rest van België. Getuige daarvan is onder andere het feit dat secretarissen en hun adjuncten vaak meerdere lokale afdelingen van de

centrale onder hun hoede hadden of hun functie combineerden met die bij een andere centrale. De belangrijkste persoon in het archief, Norbert Sagaert, is daar een goed voorbeeld van. Hij was niet alleen secretaris van de BTB - afdeling Midden- en Zuid-West-Vlaanderen, maar ook van het CKAVB - gewest Roeselare-Tielt-Ieper. Als we de hoeveelheden archief die beide secretariaten produceerden, naast elkaar leggen, dan blijkt dat de CKAVB veruit de meeste aandacht opeiste. Bovendien is ook dit archief zeer fragmentarisch. Roeselare was slechts een bijhuis van gering belang, want de stad heeft geen havens en staat als verkeersknooppunt en industriestad in de schaduw van Brugge en Kortrijk. Vermoedelijk is ook voor deze afdeling de grote massa archief te vinden in de huidige vestiging van de centrale in Kortrijk.

Het BBTK - gewest Oostende-Roeselare-Ieper

De grondlegger van het bediendesyndicalisme na WO II in West-Vlaanderen was Arthur 'Tuur' Geschier. Hij trachtte de bedienden van een aantal grote firma's in het Brugse, vooral uit de handelssector, de banken en de dienstensector, te doen aansluiten bij het ABVV. Hij was de grote voortrekker, maar ook in Oostende ontstond een belangrijke kern onder leiding van Etienne D'Haenens (de schoonbroer van Louis Major). Op andere plaatsen waren in principe te weinig leden om meteen een lokale afdeling op te richten (in de jaren 1960 gold 2 à 3000 leden als het minimum om een afdeling op te richten). De bedienden werden er vertegenwoordigd door de lokale secretarissen of adjunct-secretarissen van het ABVV. Na verloop van tijd won het bediendesyndicalisme meer en meer terrein en ontstonden nieuwe kernen; deze werden verenigd in twee gewesten. Etienne D'Haenens werd beloond voor zijn ijver met de regio's Roeselare-(Tielt) en Ieper. Bovendien werden Veurne en Diksmuide aan Oostende toegevoegd. Zo ontstond het BBTK - gewest Oostende-Roeselare-Ieper. Jacqueline Van Robaeyns kreeg de overgebleven regio's en werd aldus secretaris van het BBTK - gewest Brugge-Kortrijk (Geschier was ondertussen verhuisd naar het nationale niveau). In 1977 ging D'Haenens met pensioen. Hij werd opgevolgd door Gilbert Deschepper die het bediendesyndicalisme nog verder wou stimuleren, want het centrum van West-Vlaanderen was nog altijd slecht vertegenwoordigd. Freddy Quackelbeen werd in 1979 aangesteld als adjunct-secretaris voor Roeselare-Tielt-Ieper. Deschepper behield zelf de bevoegdheid voor Oostende-Veurne-Diksmuide. In het Textielhuis kwam een permanente vertegenwoordiging. In 1989 werd Quackelbeen gewestelijk secretaris van ABVV - Midden- en Zuid-West-Vlaanderen. Hij werd in Roeselare opgevolgd door Marc Mercy en daarna door Rik Meeuws. Deschepper ging in 1992 met pensioen en werd opgevolgd door Freddy Vandersteene.

Het ABVV - gewest Midden- en Zuid-West-Vlaanderen

Het ABVV liet in het Textielhuis een grote hoeveelheid archiefmateriaal achter, maar toch is er weinig bekend over deze afdeling. Tussen 1960 en 1964 was het Textielhuis weliswaar de hoofdzetel van de ABVV - afdeling Roeselare-Tielt, maar

vanaf 1964 was het gewoon een bijhuis van het ABVV - gewest Midden- en Zuid-West-Vlaanderen met als voornaamste activiteiten het ledenbeheer en het sociaal dienstbetoon. Vooral dit laatste vormt de bulk van het archief: maar liefst 1015 van de 1056 archiefnummers gaan erover. In de jaren 1970 en 1980 was adjunct-secretaris Maurice Decloedt de verantwoordelijke voor het ABVV te Roeselare. Vandaag bestaat ook het ABVV - gewest Midden- en Zuid-West-Vlaanderen op zich niet meer. Men spreekt enkel nog van ABVV - West-Vlaanderen.

De archieven

De verhuis naar de Zuidstraat in 1994 had als gevolg dat men ergens naartoe moest met de vrij grote en zeer heterogene massa archieven. Ze werden aan Amsab-ISG geschonken, maar bleven om uiteenlopende redenen liggen tot 2007. De beslissing tot verwerking kaderde niet alleen in een opruimingsactie in de depots van Amsab-ISG, maar werd ook en vooral ingegeven door het feit dat West-Vlaamse syndicale organisaties tot dan een blinde vlek waren in de collectie van Amsab-ISG.

In het archief konden een aantal archiefvormers onderscheiden worden. De zes grootste daarvan kregen een aparte stortingslijst. De archieven van TACB, ATB, BBTK en ABVV zijn vrij volledig en geven een goed beeld van de syndicale werking in Roeselare en omstreken. De archieven van CKAVB en BTB zijn veel fragmentarischer. Om een duidelijk beeld van de werking van deze centrales te krijgen, zal de onderzoeker geduld moeten hebben tot er nieuwe archieven uit onder andere Kortrijk worden overgedragen en verwerkt. Daarnaast werden nog zes archiefjes afgesplitst die zo beperkt waren in omvang dat ze niet verwerkt werden. Het betreft telkens één à vier stukken van de Centrale voor Boek- en Papiernijverheid Midden- en Zuid-West-Vlaanderen; de Belgische Socialistische Partij - afdeling Roeselare; de Centrale der Metaalbewerkers van België - afdeling Roeselare; de Algemene Centrale - gewest Oostende-Roeselare-Ieper; het ABVV - gewest Oostende-Veurne-Diksmuide en de Bond der Socialistische Oudstrijders.

In de meeste van de zes ontsloten archieven treffen we de volgende reeksen aan: dossiers betreffende de sociale verkiezingen, dossiers betreffende de sociale werking in de bedrijven, dossiers betreffende het sociaal dienstbetoon, verslagen en briefwisseling van het afdelingsbestuur en lijsten van de ledenbeweging. De omvang van de archieven is als volgt:

- TACB: 229 nummers, 21 dozen;
- ATB: 35 nummers, 4 dozen;
- CKAVB: 115 nummers, 7 dozen;
- BTB: 45 nummers, 2 dozen;
- BBTK: 187 nummers, 14 dozen;
- ABVV: 1056 nummers, 23 dozen.

Alle archieven zijn toegankelijk mits toestemming van de dienstdoende archivaris.